

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح تشکیل سازمان ملی مهارت و فناوری»

مقدمه

نظام آموزش فنی و حرفه‌ای به استناد بند «۲» سیاست‌های کلی اشتغال یکی از سه نظام آموزشی کشور (نظام آموزش و پرورش، نظام آموزش عالی و نظام آموزش فنی و حرفه‌ای) است که در تربیت نیروی انسانی (مرتبط با بیش از ۸۰ درصد مشاغل موجود) نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا می‌کند. از آسیب‌های اصلی موجود در این نظام عدم وجود نظام آموزشی مستقل و عدم هماهنگی بین ارائه‌دهندگان این آموزش‌ها به دلیل فقدان یک سیاستگذار کلان در سطح ملی است. برای رفع مشکل اخیر در سه دهه گذشته و در قوانین برنامه‌های توسعه پنج‌ساله، دولت مکلف به تشکیل شوراهای، نهادها و ستاد هماهنگ‌کننده و نهاد سیاستگذار شده است، لکن به دلیل عدم پیش‌بینی سازوکارهای قانونی و اجرایی لازم و فقدان فرهنگ‌سازی مناسب هرکدام از آنها جایگزین دیگری و سپس منحل شده است. در آخرین مورد، براساس بند «د» ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم توسعه دولت مکلف به تشکیل نهاد سیاستگذار شده است. اما اقدامات لازم در این زمینه صورت نگرفته است، لذا نمایندگان محترم در راستای هماهنگی در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای مبتنی بر قانون برنامه پنجم توسعه کشور و بند «۱» و «۲» سیاست‌های کلی اشتغال ابلاغی مقام معظم رهبری، طرح تشکیل سازمان ملی مهارت و فناوری را در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۱ به شماره ثبت ۲۲۰ به مجلس ارائه کرده‌اند.

پیشینه قانونی

هماهنگی در سیاستگذاری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در یک نظام منسجم و پویا توسط نهاد، شورا و ستاد به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در قوانین مختلف به شرح ذیل مورد توجه قرار گرفته است:

۱. قانون کارآموزی در سال ۱۳۴۹: ماده (۵) تشکیل شورای عالی کارآموزی به منظور تعیین خط‌مشی کلی کارآموزی کشور،

۲. آیین‌نامه شورای عالی هماهنگی فنی و حرفه‌ای در سال ۱۳۵۹ و تشکیل شورای هماهنگی براساس مصوبه شورای انقلاب،

۳. قانون برنامه اول توسعه در سال ۱۳۷۲: تبصره «۲۴» ایجاد نهاد متمرکز در سیاستگذاری آموزش‌های

فنی و حرفه‌ای،

۴. قانون برنامه سوم توسعه در سال ۱۳۷۹: ماده (۱۵۱) تشکیل ستاد هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای و انحلال

شورای عالی کارآموزی، شورای عالی هماهنگی فنی و حرفه‌ای و شورای عالی علمی و کاربردی،

۵. قانون برنامه چهارم توسعه در سال ۱۳۸۴: ماده (۵۵) برپایی نهاد سیاستگذار در آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی

- کاربردی، با توجه به تجربیات جهانی و داخلی به‌عنوان مرجع اصلی تصویب چشم‌اندازها، راهبردها و سیاست‌های

کلان بخش،

۶. قانون برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۸۹: بند «د» ماده (۲۱) هماهنگی در سیاستگذاری و مدیریت در

برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان یک نظام منسجم و پویا متناسب با نیاز کشور،

۷. سیاست کلی اشتغال در سال ۱۳۹۰ - بند «۲» رسمیت بخشیدن به نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان

یک زیرنظام آموزشی در کنار آموزش عالی و آموزش و پرورش.

نام دفاتر:

مطالعات اجتماعی

مطالعات برنامه‌ریزی و بودجه

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۱۰۱۲۹۵۲

تاریخ انتشار:

۱۳۹۲/۲/۱۵

نقاط قوت

۱. توجه به اجرای ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم توسعه در تشکیل نهاد هماهنگ‌کننده آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.
۲. توجه به انواع ارائه‌دهنده آموزش فنی و حرفه‌ای در دستگاه‌های ذیربط اعم از دولتی، عمومی، تعاونی و خصوصی.
۳. توجه به سطح ملی و بین‌المللی در ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.
۴. توجه به نظام آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یک نظام تحت عنوان نظام آموزش مهارت و فناوری.

نقاط ضعف

۱. طرح تشکیل سازمان به‌علت تحمیل بار مالی به دولت مخالف اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی است. منابع مالی که در طرح به آن اشاره شده است مانند حق نظارت بر شهریه، عواید حاصل از فروش اموال و حق دانش فنی و... مبهم است و ضرورت پیش‌بینی منابع مالی سازمان در بودجه سنواتی را منتفی نمی‌سازد.
۲. در ماده واحده پیشنهادی از نظام واژگان مرسوم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای استفاده نشده و اصطلاحات مبهم به‌لحاظ قانونی به‌کار رفته است. متن ماده واحده تصویر مبهمی از نظام آموزش مهارت و فناوری ارائه می‌دهد و از آنجا که برای اولین بار در این طرح این نظام به‌صورت رسمی تعریف می‌شود بایستی برای جلوگیری از تداخل، موازی‌کاری و ناهماهنگی، این نظام کاملاً دقیق تعریف شود، اهداف، ارکان، دامنه، حدود و مرزهای وظیفه‌ای آن با سایر نظام‌های مستقر فعلی و همچنین محدوده تداخل آن با سایر نظام‌ها مشخص شده و سپس سازمان مذکور به‌عنوان متولی آن تعیین شود. در این خصوص بند «۲» سیاست‌های کلی اشتغال ابلاغی مقام معظم رهبری نیز باید مورد توجه قرار گیرد. در این بند نظام آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یکی از سه نظام آموزشی کشور (آموزش و پرورش، آموزش عالی و آموزش فنی و حرفه‌ای) مطرح شده است.
۳. جایگاه قانونی نظام جامع مهارت و فناوری و زیرنظام‌های آن شامل نظام آموزش مهارت و فناوری، نظام صلاحیت حرفه‌ای و نظام احراز اشتغال، همچنین ارکان نظام آموزش مهارت و فناوری و دبیرخانه شورای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مشخص نیست.
۴. عدم تعریف رسالت، مأموریت و مرزهای وظیفه‌ای و فعالیتی مشخص برای نظام ملی مهارت به معنای دامن زدن به بحران‌های ناهماهنگی در نظام‌های آموزش فعلی خواهد بود. به عبارت دیگر معلوم نیست آیا نظام مذکور مأموریت جداگانه و تفکیک شده‌ای از سایر نظام‌های آموزش فعلی دارد یا خیر؟ در متن پیشنهادی، صرفاً اشاره‌ای به حوزه‌های بخشی اعم از صنعت، کشاورزی و خدمات شده است که اتفاقاً نظام‌های فعلی نیز در حوزه‌های مذکور وظیفه‌مند بوده و دارای مأموریت‌های قانونی هستند. بنابراین در قانون تشکیل چنین نظامی بایستی حوزه‌های اختصاصی و مشترک آن با سایر نظام‌ها به‌صراحت تعیین شود.
۵. در ماده واحده جایگاه سازمان مذکور زیر نظر رئیس‌جمهور تعیین گردیده است که به معنای افزوده شدن یک معاونت به معاونان رئیس‌جمهور است درحالی که به استناد اصل یکصد و بیست و چهارم قانون اساسی اختیارات مربوط به معاونت‌های رئیس‌جمهور برای انجام وظایف قانونی به رئیس‌جمهور داده شده است.

نتیجه‌گیری

اصل ایجاد سازمانی برای «هماهنگی در سیاست‌گذاری و مدیریت در برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان یک نظام منسجم و پویا متناسب با نیاز کشور» (بند «د» ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم) ضروری و از نیازهای کشور است، لکن برای جلوگیری از ایرادات قانون اساسی به طرح بهتر بود برای تشکیل سازمان با توجه به وظیفه دولت براساس ماده (۲۱) قانون برنامه پنجم لایحه‌ای از سوی دولت به مجلس ارائه می‌شد. در صورت رفع موانع فوق‌الذکر با توجه به ضرورت تشکیل سازمان، بهتر است اولاً اشکالات و ابهامات قانونی فوق‌الذکر رفع شود، ثانیاً با توجه به سیاست‌های کلی اشتغال ضمن تعریف نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و بیان اصول، اهداف و وظایف این نظام، سازمان و وظایف آن بیان شود.